

Klimik Dergisi ve IDCM'de Bir Makalenin Yayımlanma Süreci: Temel İlkeler ve Öneriler

Zehra Pekşen
Klimik Dergisi Yayın Koordinatörü ve Türkçe Dil Editörü
DOC Tasarım ve Bilişim

Mart 2023, Antalya

TEMEL İLKELER

Editörlük ve yayın süreçlerinde uluslararası kılavuzlar ve ilkeler

Araştırma ve yayın etiği standartları

Tarafsızlık, çıkar çatışmaları

TEMEL İLKELER

- ✓ Editörlük ve yayın süreçleri aşağıdaki organizasyonların / oluşumların kılavuzlarına ve ilkelerine uygun olarak yürütülmektedir;
- International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE)
- World Association of Medical Editors (WAME)
- Council of Science Editors (CSE)
- Committee on Publication Ethics (COPE)
- European Association of Science Editors (EASE)
- National Information Standards Organization (NISO)
- Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing (doaj.org/bestpractice).

TEMEL İLKELER

✓ Dergilerimiz, en ileri **araştırma ve yayın etiği standartlarını** uygulamayı taahhüt etmektedir. Editoryal ve yayın süreçleri aşağıdaki dokümanlara ve ilgili kurumların ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilir;

- Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing (the Committee on Publication Ethics - COPE)
- Directory of Open Access Journals (DOAJ)
- Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA)
- World Association of Medical Editors (WAME)

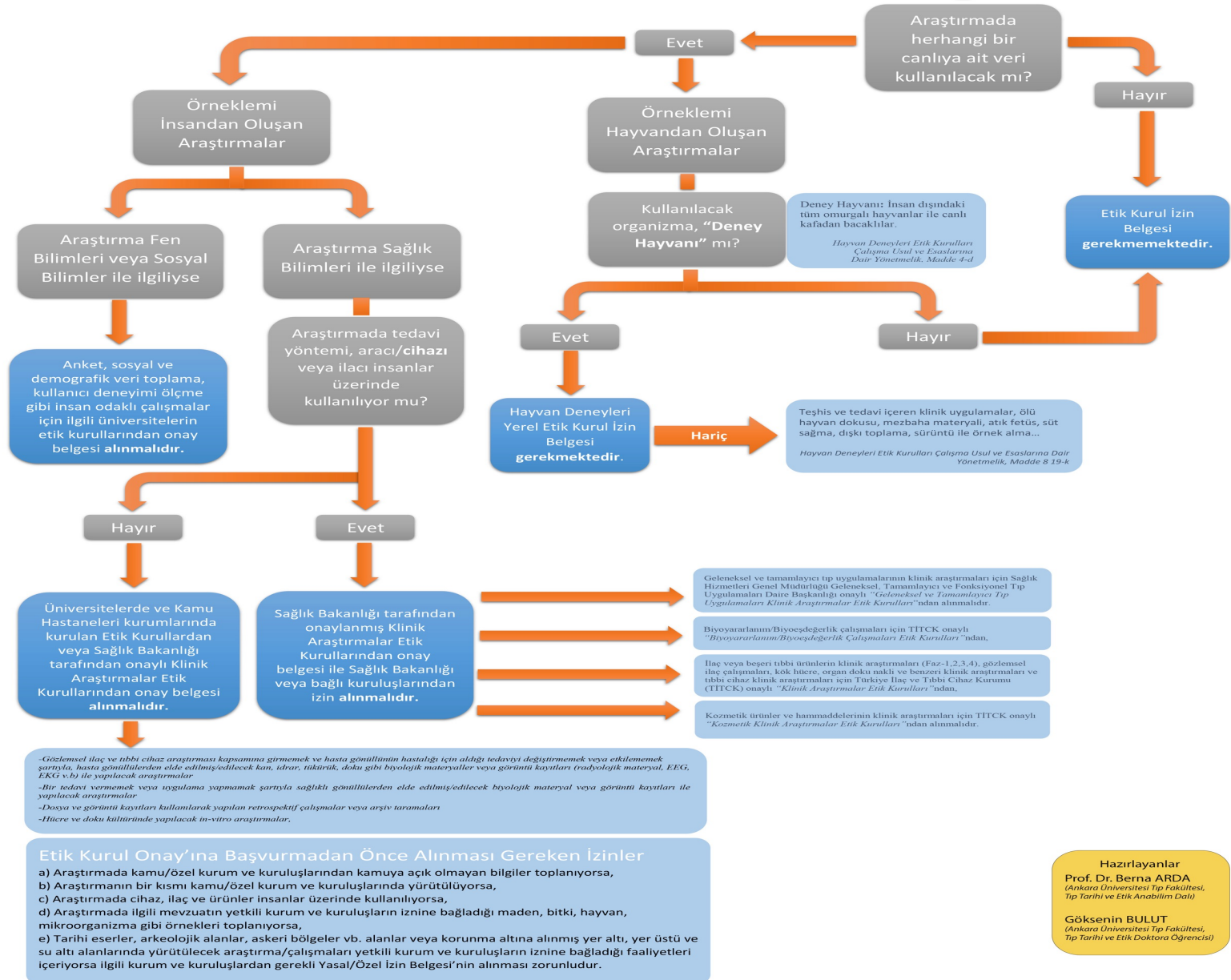
Yayınlama sürecine dahil olan tüm taraflar (editörler, hakemler, yazarlar ve yayıncılar) etik ilke ve kurallara uymakla yükümlüdür.

TR DİZİN ETİK İLKELERİ AKIŞ ŞEMASI

Dergilerin Uyması Beklenen Etik İlkeler

- Etik kurul izni gerektiren, tüm bilim dallarında yapılan araştırmalar için etik kurul onayı alınmış olmalı, bu onay makalede belirtilmeli ve belgelenmelidir.
- Etik kurul izni gerektiren araştırmalarda, izine ilgili bilgilere (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde, ayrıca makalenin ilk/son sayfalarından birinde; olgu sunularında, bilgilendirilmiş gönüllü olur/onam formunun hasta veya hasta temsilcisi tarafından imzalatıldığına dair bilgiye makalede yer verilmelidir.
- Dergi web sayfasında, Araştırma ve Yayın Etiğinin temel ilkeleri zikredilmiş olmalı ve dergi etik politikasının oluşturulduğuna ilişkin ifadeye yer verilmelidir.
- Dergi web sayfasında, hakem, yazar ve editör için ayrı başlıklar altında etik sorumluluklarıyla ilgili bilgi verilmelidir.
- Dergi web sayfasında, ulusal ve uluslararası etik standartlara atıf yapılmalı, bağlantı bilgisi verilmelidir. Örneğin; gönderilen bilimsel yazılarda, ICMJE (International Committee of Medical Journal Editors) tavsiyeleri ile COPE (Committee on Publication Ethics)'un Editör ve Yazarlar için Uluslararası Standartları dikkate alınmaktadır.
- Kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine riayet edilmesi gerekmektedir.

Araştırmacıların Uyması Beklenen Etik İlkeler

Hazırlayanlar
Prof. Dr. Berna ARDA
(Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı)

Göksekin BULUT
(Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Tıp Tarihi ve Etik Doktora Öğrencisi)

TEMEL İLKELER

- ✓ Baş editör, makaleleri, yazarların yaşından, etnik kökeninden, cinsiyetinden, uyruğundan, dini inancından, cinsel yöneliminden ve siyasi görüşünden bağımsız olarak değerlendirir.
- ✓ Araştırmalara yapılan kısmi de olsa nakdi ya da ayni yardımların hangi kurum, kuruluş, ilaç-gereç firmalarınca yapıldığı dipnot olarak bildirilmelidir.
- ✓ Yayımlanması istenen metnin dayandığı çalışma daha önce başka bir yerde yayımlanmış ya da yayımlanmak üzere teslim edilmiş veya kabul edilmiş olmamalıdır. Özet biçiminde yayımlanmış bir ön bildirinin bitmiş biçimine yer verilebilir.

BİR MAKALENİN YAYIMLANMA SÜRECİ

Değerlendirmeye Alma

Değerlendirme

Yayıma Hazırlama

DEĞERLENDİRMEYE ALMA

**KLİMİK Dergisi – Pleksus
IDCM – OJS**

İlk aşamada yapılan kontroller

- ✓ Etik kurul ve hasta onamı bilgileri
- ✓ “Title page” bilgileri
- ✓ Makale metni içinde kurum bilgilerinin olup olmadığının kontrolü
- ✓ Sözcük sınırlamalarına uygunluğun kontrolü
- ✓ Yazar katkı ve telif hakkı onay formları
- ✓ İntihal

Dergilerin “yazarlara bilgi” başlığı altında verilen tüm bilgiler dikkatle okunmalı ve istenen kurallar uygulanmalıdır.

DEĞERLENDİRME

- ✓ Baş editör makale içeriğinin dergi yayın politikası ile uyumlu olup olmadığını, dergi yayın kurallarına uygun hazırlanıp hazırlanmadığını, alana bilimsel katkısını değerlendirir.
- ✓ Bu değerlendirmeyi geçen makaleler bilimsel içerik kontrol sürecinin başlatılması için editöre yönlendirilir.
- ✓ Editör makalenin bilimsel içeriğini değerlendirmeleri, öneri, eleştiri ve katkılarını bildirmeleri için sistem üzerinden en az iki danışman atar.
- ✓ Danışmanların konusunda uzman kişiler arasından, yazarlarla çıkar çatışması olmayan kişilerden seçilmesine özen gösterilir.

DEĞERLENDİRME

Danışman değerlendirmelerinin objektif olmasına dikkat edilir ve editörler danışmanların aşağıdaki hususları dikkate alıp almadığını kontrol eder;

- ✓ Makale yeni ve önemli bir bilgi içeriyor mu?
- ✓ Özet, makalenin içeriğini anlaşılır bir şekilde tanımlıyor mu?
- ✓ Çalışmanın hipotezi, amacı açık bir şekilde belirtilmiş mi?
- ✓ Araştırma yöntemi anlaşılır şekilde tanımlanmış mı? Yöntem hipotezi test etmek için uygun mu?
- ✓ Bulgular kısmında çalışmadan elde edilen bulgular yorum katılmadan, açık ve anlaşılır şekilde verilmiş mi?
- ✓ Tartışma kısmında yapılan yorum ve varılan sonuçlar bulgularla destekleniyor mu?
- ✓ Ulusal ve uluslararası çalışmalara yeterli referans verilmiş mi?
- ✓ Makalenin dili kurallara uygun ve anlaşılır mı?

YAYIMA HAZIRLAMA

DİL KONTROLÜ

- Dil bilgisi ve imla kurallarının kontrolü.
- İfadelerin kontrolü ve gerekiyorsa cümlelerin düzenlenmesi, kısaltılması ve bölünmesi.
- Klimik Dergisi için kabul edilen virus, infeksiyon, vb sözcüklerin kontrolü ve güncellenmesi.
- Metinde, dil ve ifade açısından bütünlüğün / tutarlılığın sağlanması;
 - ✓ *Kısaltmaların doğru ve tüm metin içinde tutarlı bir şekilde verilmesi,*
 - ✓ *Mikroorganizma adlarının kontrolü ve uygun şekilde yazılmasının sağlanması,*
 - ✓ *Kurum adlarının ve kısaltmalarının kontrolü ve düzeltilmesi, vb.*

YAYIMA HAZIRLAMA

DİL KONTROLÜ_devamı...

- Referansların kontrolü;
 - ✓ *Tekrar var mı?*
 - ✓ *Metin içinde hepsi anılıyor mu ve sıralaması doğru mu?*
 - ✓ *Referans formatının kontrolü/düzenlenmesi ve doi'lerin eklenmesi.*
- Tabloların kontrolü;
 - ✓ *Metinle tutarlı olması için kontrol,*
 - ✓ *Kısaltmaların eklenmesi,*
 - ✓ *Dergilerimizin tasarım kabullerine uygun olarak tabloların yeniden düzenlenmesi.*

**TÜM DÜZENLEMELER YAPILDIKTAN SONRA YAZARA DİL KONTROL ONAYI İÇİN MAKALE VE EKLERİ İLETİLİR.
METİN ÜZERİNDE YAPILAN BÜTÜN DEĞİŞİKLİKLER VE ÖNERİLER İZLENEBİLİR OLARAK VERİLİR.**

DİL KONTROL AŞAMASINDA BAŞLIK SAYFASI (TITLE PAGE) DA HAZIRLANIR VE İLETİLİR.

YAYIMA HAZIRLAMA

MAKALE TASARIMI

Dergilerimizin tasarım kabullerine ve stillerine uygun olarak makaleler düzenlenir, tüm tablolar, grafikler ve şekiller yeniden hazırlanır.

TASARIMI TAMAMLANAN MAKALE YAZARA KONTROL VE ONAY İÇİN BİR KEZ DAHA İLETİLİR.

ÖNERİLER

Özet

Başlık

Makale metninin dili ve bütünlüğü

Referanslar

Standartlar ve metotlar

Sayısal veriler, tablolar, grafikler, resimler

Ölçek, anket, vb. araçlar

Cihazlar, ekipmanlar, yazılımlar ve materyaller

Klimik Dergisi'nin dil anlayışı

ÖZET / ABSTRACT

- ✓ Çalışmanın içeriğini ve sonuçlarını ana hatlarıyla içermelidir.
- ✓ Mümkün olan **en kısa özet** olmalıdır.
- ✓ Türkçe ve İngilizce özetler aynı olmalıdır.
- ✓ Özet bölümünün dili (jargon, kısaltmalar, vb.) makale ana metniyle aynı olmalıdır. Ancak ana metinden alınmış birebir aynı cümlelerden oluşmamalı ve görece daha az “teknik” olmalıdır.
- ✓ Özet sadece makale yönetim sistemlerine değil, makale ana metni içine de mutlaka eklenmeli ve değerlendirme sürecinden geçmelidir.
- ✓ Makalenin değerlendirme sürecinde son revizyonla birlikte özet mutlaka gözden geçirilmelidir. İçeriğinde ve sonuç bölümlerinde tutarsızlıklar olabiliyor.

BAŐLİK

- ✓ Çok uzun olmamalı ve dikkat çekici olmalıdır.
- ✓ Genel olarak ifade olarak yanlış olan başlıklardaki sorun **sözcük sıralamasındaki hatadan** kaynaklıdır.
- ✓ Başlıklarda mümkün olduğunca standart olmayan kısaltmalardan kaçınmalıdır.

MAKALE METNİNİN BÜTÜNLÜĞÜ VE DİLİ

- ✓ Cümleler olabildiğince uzatılmamalı ve **yalın** olmalıdır.
- ✓ Ana metin; dil, jargon, kısaltmalar, rakamların gösterimi açısından bir **bütün oluşturmalıdır**. Atıf yapılan çalışmalar da dahil olmak üzere bütünlük sağlanmalı ve metnin “eklektik” bir yapısı olmamalıdır.
- ✓ Makalenin konusu dışındaki çalışmalara ve bulgulara yer verilmemelidir.
- ✓ Olmasa da olacak bilgilere (bütçe, araştırmanın yapılma biçimine ilişkin ayrıntı ve detaylar, kurumsal özellikler, vb) yer verilmemelidir.
- ✓ Her bölüm (giriş, yöntemler, ...) sadece kendi bilgilerini içermeli ve mümkün olduğunca tekrar eden bilgiler olmamalıdır. Bir bilgiyi tekrar vermek gerekiyorsa cümleler birebir aynı olmamalıdır.

MAKALE METNİNİN BÜTÜNLÜĞÜ VE DİLİ

- ✓ Çalışma eğer retrospektif ise geçmişte kayıt altına alınan veriler çalışma kapsamında elde edilmiş gibi ifade edilmemelidir.
- ✓ Bir dış merkezden alınan hizmet varsa bu mutlaka belirtilmeli ve alınan hizmetin bulgu ve sonuçları çalışmayı yapan kişiler tarafından elde edilmiş gibi ifade edilmemelidir.
- ✓ İstatistik analiz bölümünün makalenin tamamı ile dil bütünlüğü sağlanmalıdır.
- ✓ Yabancı dilde bir sözcük kullanılıyorsa “...” içinde verilmelidir.

REFERANSLAR

- ✓ Bir çalışmanın sonuçlarına başka bir makale üzerinden referans verilmemeli; doğrudan çalışmanın kendisine atıf olmalıdır.
- ✓ Ulusal ve uluslararası kılavuzlara başka bir makale veya doküman üzerinden değil doğrudan kendisinden referans verilmelidir.
- ✓ Makale tüm revizyon aşamalarını tamamladığında metin içindeki referans sıralaması kontrol edilmelidir.
- ✓ İnternet bağlantısı ile verilen kaynaklar güncellenebildiği için erişim tarihi mutlaka yazılmalıdır.

STANDARTLAR ve METOTLAR

- ✓ Standart metotlarla (ISO, OECD gibi kurumların standartlarına uygun olarak) yapılan analizlerde mutlaka standardın hangi versiyonuna uygun olarak yapıldığı belirtilmelidir.
- ✓ Standart olmayan metotlar (örneğin araştırma grubu tarafından değiştirilmiş/uyarlanmış metotlar) için validasyon, verifikasyon (doğrulama) bilgileri verilmelidir.
- ✓ Dış merkezlerden alınan hizmetler kapsamında da bu bilgiler temin edilmeli ve yayınlara yansıtılmalıdır.

SAYISAL VERİLER, TABLOLAR, GRAFİKLER, RESİMLER

- ✓ Sayıların gösterimi metin içinde ve tablolarda aynı olmalıdır.
 - Nokta veya virgülle ayırma, basamak sayısı, vb.
 - Virgülden sonra iki basamak yeterlidir.
- ✓ Bulgular bölümünde değerler (sayı, %, vb.), sonuçlar **yorumsuz** olarak verilmelidir.
- ✓ Değerlerin hepsi hem metin içinde hem tablolarda tekrarlı olarak verilmemelidir.

SAYISAL VERİLER, TABLOLAR, GRAFİKLER, RESİMLER

- ✓ Metin içerisinde tüm tablo, grafik, şekillere atıf olmalıdır.
- ✓ Revizyonlar sırasında çıkarılan eklenen makale ve grafikler dikkate alınarak metin gözden geçirilmeli ve güncellenmelidir.
- ✓ Yayımlanmış veya yayımlanmamış bir kaynaktan veri, tablo, “görüntü” kullanılıyorsa, referans verilmeli, gerekiyorsa izin alınmalı ve teşekkür edilmelidir.
- ✓ Fotoğraflar net bir şekilde çekilmeli ve yüksek çözünürlüklü olarak gönderilmelidir.

ÖLÇEK, ANKET vb. ARAÇLAR

- Mutlaka ölçeğin kaynağı ve hazırlayan kişilere ilişkin bilgi verilmelidir.
- Ölçek uyarlandıysa izin alındığına dair bilgi makale metni içinde yer almalıdır.
- Uyarlanan bir ölçeğin kendisi, kılavuzları, vb. belgeler ek (supplement) olarak verilmelidir.

CİHAZLAR, EKİPMANLAR, YAZILIMLAR ve MATERYALLER

- ✓ Kullanılan bir cihaz, kit veya solüsyon için **sonuçları etkiliyorsa** imalatçı bilgileri (Firma adı, şehir, ülke) verilmelidir. Gerekmiyorsa daha anonim kalacak şekilde yazılmalıdır.
- ✓ Aynı şekilde yine sonuçlar açısından kritikse her türlü materyal, miktar, işlem açıkça yazılmalıdır.
- ✓ Yazılımların hangi versiyonunun kullanıldığı mutlaka belirtilmelidir.
- ✓ Araştırma kurumları veya üniversiteler tarafından geliştirilen yazılımlar için de kurum bilgileri ve versiyonları verilmelidir (VOSviewer programı, vb.)
- ✓ Kullanılan biyolojik materyalin (suşlar, izole mikroorganizmalar, vb) kaynağı, gerekiyorsa nereden temin edildiği yazılmalı ve alınan kişi ve kurumlara teşekkür edilmelidir.

KLİMİK DERGİSİ'NİN DİL ANLAYIŞI

✓ Sözcükler;

virüs -> virus, enfeksiyon -> infeksiyon, invaziv -> invazif, irrigasyon -> irigasyon, tanı konan -> koyulan, saturasyon -> satürasyon, sedimentasyon -> sedimantasyon...

✓ Birimler;

mmHg, Ü/lit, gr/dl, mg/dl, mmol/lit, /saniye , /dakika

✓ Türkçe karşılıklarını tercih ettiğimiz sözcükler;

survi -> sağkalım, eks/eksitus olmuş -> hayatını kaybetmiş...

✓ Yükleme çoğul eki;

Öznede çoğul eki varsa yüklemde de olmalı mı?

'Çocuklar oynuyorlar' veya 'çocuklar oynuyor'

✓ Birleşik sözcükler konusu (TDK ve Dil Derneği'nin yaklaşımları) – Örnek: Veritabanı, işbirliği, vb.

TEŞEKKÜR EDERİM

*“... Dil genellikle bir iletişim aracı olarak kabul ediliyor ...
ama **dil aslında bir düşünme aracı değil midir?...**”*

Necmiye Alpay